Lietas arhīva Nr. CA-0141-20/7
ECLI:LV:VAT:2020:0604.C29358817.12.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Valmiera 2020.gada 4.jūnijā

Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija:
tiesnesis referents D.Lazdiņš, tiesnese I.Pinne un tiesnesis A.Bukavs

izskatīja rakstveida procesā civillietu maksātnespējīgās sabiedrības ar ierobežotu atbildību "VMS Group" prasībā pret sabiedrību ar ierobežotu atbildību "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" par komercķīlas līguma atzīšanu par spēkā neesošu, komercķīlas tiesības izbeigšanu un komercķīlas dzēšanu un sabiedrības ar ierobežotu atbildību "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" pretprasībā pret maksātnespējīgo sabiedrību ar ierobežotu atbildību "VMS Group" par nodrošinātā prasījuma atzīšanu sakarā ar maksātnespējīgās sabiedrības ar ierobežotu atbildību "VMS Group" apelācijas sūdzību par Vidzemes rajona tiesas 2017.gada 29.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

2017.gada 15.februārī maksātnespējīgās sabiedrības ar ierobežotu atbildību "VMS Group" (turpmāk - MSIA "VMS Group") administratore cēlusi prasību tiesā pret sabiedrību ar ierobežotu atbildību "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" (turpmāk - SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI") par komercķīlas līguma atzīšanu par spēkā neesošu, komercķīlas tiesības izbeigšanu un komercķīlas dzēšanu, kurā lūdz tiesu:

- atzīt par spēkā neesošu 2015.gada 16.oktobra komercķīlas līgumu no tā noslēgšanas brīža, izbeigt komercķīlas tiesību un dzēst Komercķīlu reģistrā 2015.gada 19.oktobrī reģistrēto komercķīlu Nr.100171915;
- piedzīt no atbildētājas par labu prasītājai visus tiesāšanās izdevumus.

Prasībā norādīti turpmāk minētie apstākļi.

2015.gada 16.oktobrī starp SIA "VMS Group" un SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" noslēgts komercķīlas līgums par jau iepriekš nodibinātu nenodrošinātu saistību par preču piegādēm. Komercķīlas līguma 1.1.punktā noteikts, ka komercķīlas līgums tiek noslēgts saskaņā ar 2015.gada 16.oktobrī starp pusēm noslēgto vienošanos par saistību pārjaunojumu Nr.09/1015.

Pamatojoties uz 2015.gada 16.oktobra pieteikumu, Komercķīlu reģistrā 2015.gada 19.oktobrī reģistrēta komercķīla par labu SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI".

Ieķīlāti pamatlīdzekļi - armatūras uztīšanas iekārta Spinmaster-2, armatūras garināšanas iekārta KRB Shearline, metālapstrādes iekārta Pratica 100L=12m, iekārta Schnell Idea 12/25, MEP taisnotājs - garinātājs RH13, RAD 8 un 12 taisnošanas līnija, Ideal metināšanas iekārta. Nodrošinājuma summa - 300000 EUR.

2017.gada 23.janvārī SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" iesniegusi administratorei kreditora prasījumu, lūdzot to iekļaut nodrošināto kreditoru sarakstā ar prasījuma summu 270569,65 EUR, kas pamatota ar 2012.gada 6.februāra pirkuma līgumu un preču pavadzīmēm, kā arī 2015.gada 16.oktobra komercķīlas līgumu.

Pārbaudot kreditora prasījuma pamatotību, konstatēts, ka prasījums, kas izriet no pirkuma līguma par summu 270569,65 EUR ir pamatots un atzīstams pilnā apmērā, savukārt komercķīlas līgums noslēgts brīdī, kad parādniekam bija uzsākts tiesiskās aizsardzības process, pretēji Maksātnespējas likuma 6.pantā noteiktajiem principiem.

Ar administratores 2017.gada 30.janvāra lēmumu Nr.11-100/3001 SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" kreditora prasījums atzīts daļēji, iekļaujot to nenodrošināto kreditoru sarakstā.

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 96.panta pirmās daļas 2.punktam administratoram ir pienākums izvērtēt parādnieka darījumus un celt tiesā prasību par attiecīgā darījuma atzīšanu par spēkā neesošu neatkarīgi no šā darījuma veida, ja tas noslēgts triju gadu laikā pirms juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas un tādējādi parādniekam ir nodarīti zaudējumi, turklāt persona, ar kuru vai kurai par labu noslēgts darījums, zināja vai tai bija jāzina par šādu zaudējumu nodarīšanu.

Parādnieka un kreditora rīcība, noslēdzot komercķīlas līgumu par labu vienam no kreditoriem, ieķīlājot parādnieka mantu brīdī, kad ierosināts tiesiskās aizsardzības process, un attiecīgi brīdī, kad pārējiem kreditoriem ir liegtas tiesības veikt aktīvas darbības, lai atgūtu savus parādus, ir prettiesiska un apstrīdama. Šāda nodrošinājuma došana ietekmē kreditoru prasījumu apmierināšanas secību un apmēru maksātnespējas procesa ietvaros, līdz ar to parādnieka un kreditora rīcība ir pretrunā ar Maksātnespējas likumā nostiprināto kreditoru vienlīdzības, patvaļas aizlieguma un labticības principu.

Prasība pamatota ar Maksātnespējas likuma 1., 3., 4., 6., 12., 26., 37., 40., 96. un 116.pantu, Komercķīlas likuma 48.pantu, Civillikuma 1278., 1415. un 1592.pantu un Civilprocesa likuma 1., 43. un 128.pantu.

2017.gada 2.maijā atbildētāja SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" iesniegusi tiesā pretprasību pret MSIA "VMS Group", kurā lūdz tiesu:

- atzīt SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" par nodrošināto kreditoru, pamatojoties uz 2015.gada 16.oktobra komercķīlas līgumu un komercķīlas aktu Nr.100171915.

Pretprasībā norādīti turpmāk minētie apstākļi.

Parādnieka noslēgto ķīlas līgumu apstrīdēšanas dispozīcija definēta Maksātnespējas likuma 98.panta pirmajā daļā - ķīlas līgums atzīstams par spēkā neesošu, ja ķīlas tiesība nodibināta pēc tam, kad maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par parādnieka

maksātnespējas procesa pasludināšanu.

Konkrētajā gadījumā komercķīlas līgums tika noslēgts pēc tiesiskās aizsardzības procesa ierosināšanas, taču pirms tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna izstrādes un saskaņošanas.

Ar Gulbenes rajona tiesas 2017.gada 13.novembra spriedumu prasība noraidīta, bet pretprasība apmierināta, atzīstot SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" par nodrošināto kreditoru MSIA "VMS Group" maksātnespējas procesā ar atzīto kreditora prasījumu par saistībām 270569,65 EUR, pamatojoties uz 2015.gada 16.oktobra komercķīlas līgumu un 2015.gada 19.oktobrī Komercķīlas reģistrā reģistrēto komercķīlu Nr.100171915.

Tiesa pamatojusi savu spriedumu ar turpmāk minētajiem apstākļiem un apsvērumiem.

Lietā nepastāv strīds, ka pēc tiesiskās aizsardzības procesa ierosināšanas 2015.gada 16.oktobrī noslēgts komercķīlas līgums par jau iepriekš nodibinātu nenodrošinātu saistību par preču piegādēm saskaņā ar 2012.gada 6.februāra pirkuma līgumu Nr.06/02/2012 un pavadzīmēm, kurām apmaksas termiņš iestājies laika posmā no 2014.gada 17.aprīļa līdz 2015.gada 24.februārim.

Komercķīlas līguma 1.1.punktā noteikts, ka komercķīlas līgums tiek noslēgts saskaņā ar 2015.gada 16.oktobra vienošanos par saistību pārjaunojumu Nr.09/10-15, no kuras izriet, ka SIA "VMS Group" atzīst un neapstrīd pastāvošo parādsaistību pret SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" 285569,67 EUR apmērā. Vienošanās summa noteikta 300000 EUR, kas jāsamaksā 5 gadu laikā - līdz 2020.gada 16.oktobrim.

Noslēdzot vienošanos par saistību pārjaunojumu, puses vienojušās, ka agrākais prasījums, kas nodibināts ar pirkuma līgumu Nr.06/02/2012 ar visām pie tā piederīgām blakus tiesībām (ķīlu, galvojumu, procentiem, līgumsodu) izbeidzas, it kā tas būtu izpildīts, un tā vietā nodibinās jauns prasījums, uz kuru agrākā prasījuma blakus tiesības neattiecas.

Komercķīlu reģistrā 2017.gada 19.oktobrī, pamatojoties uz 2015.gada 16.oktobra pieteikumu, reģistrēta komercķīla Nr.1000171915 par labu ķīlas ņēmējam SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI", ieķīlājot ķermeniskos pamatlīdzekļus - armatūras uztīšanas iekārtu SPINMASTER-2, armatūras garināšanas iekārtu KRB SHEARLINE, metālapstrādes iekārtu Pratica 100L=12m, iekārtu SCHNELL IDEA 12/25, MEP Taisnotāju-garinātāju RH13, RAD 8 un 12 taisnošanas līniju, IDEAL Metināšanas iekārtu. Nodrošinātā prasījuma maksimāli summa noteikta 300000 EUR.

Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas 2016.gada 15.janvāra tiesas spriedumu pasludināta SIA "VMS Group" tiesiskās aizsardzības procesa īstenošana, apstiprināts tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāns, kurā kā nodrošinātie kreditori norādīti SIA "UniCredit Leasing" un SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI", kā arī norādīts ieķīlātās mantas saraksts, uz kuru līdz tiesiskās aizsardzības procesa izbeigšanai attiecināmi ierobežojumi nodrošinātajiem kreditoriem īstenot savas tiesības. Plāna īstenošanas termiņš noteikts līdz 2018.gada 15.janvārim.

Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2017.gada 3.janvāra spriedumu pasludināts SIA "VMS Group" maksātnespējas process, pamatojoties uz Maksātnespējas likuma 57.panta pirmās daļas 8.punktu.

Tiesas secinājusi, ka lietā pastāv strīds par to, vai ar komercķīlas nodibināšanu nodarīts kaitējums kreditoru kopuma interesēm.

Maksātnespējas likuma 49.pantā noteikts, ka tiesiskās aizsardzības procesa īstenošanas laikā parādniekam ir aizliegts slēgt jebkādus darījumus vai veikt darbības, kas var pasliktināt viņa finansiālo stāvokli vai kaitēt kreditoru kopuma interesēm.

Tiesa konstatējusi, ka komercķīlas nodibināšana pati par sevi nerada zaudējumus, jo ar to nodrošināts naudas prasījums, tādējādi neviena no pusēm neiegūst vai nezaudē naudas līdzekļus. Turklāt prasītāja varēja turpināt izmantot ieķīlātas ražošanas iekārtas.

Civillikuma 1770.pants noteic, ka ar zaudējumu jāsaprot katrs mantiski novērtējams pametums. Savukārt Civillikuma 1775.pants noteic, ka zaudējums, kas nav nejaušs, ir jāatlīdzina. Civillikuma normas par zaudējumu atlīdzību vērtējamas kopsakarā ar 2010.gada 26.jūlija Maksātnespējas likumā paredzēto regulējumu.

Maksātnespējas likuma 96.panta pirmās daļas 1.un 2.punktā paredzēts, ka apstrīdams ir darījums, ja ar to nodarīti zaudējumi parādniekam. Šāds formulējums nebija iepriekš spēkā esošajos likumos, kas bija jāpiemēro maksātnespējas procesos. Neskatoties uz šo formulējumu maiņu, nav mainījusies darījumu apstrīdēšanas institūta būtība: nodrošināt kreditoru prasījumu apmierināšanu un novērst tādu parādnieka rīcību, kas kaitē kreditoru kopuma interesēm. Ja darījums rada zaudējumus parādniekam, kā rezultātā cieš parādnieka spēja izpildīt saistības pret kreditoriem, tad zaudējumus cieš gan pats parādnieks, gan vienlaikus arī kreditori (sk. Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojums "Tiesu prakse lietās par darījumu apstrīdēšanu un zaudējumu piedziņu no parādnieka pārstāvjiem maksātnespējas procesa ietvaros", 2013/14, 20.lpp.).

Tiesa uzskatījusi, ka darījuma slēgšana starp pusēm, ja netiek pierādīts zaudējumu nodarīšanas fakts, nav neatļauta vai citādi nosodāma darbība, kaut arī tā izdarīta trīs gadu laikā pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas.

Komercķīlas reģistrācija par labu SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" tiesas ieskatā vērtējama kā pasākumu veikšana prasītājas finansiālā stāvokļa stabilizēšanai, jo lietā nav iesniegti pretēji pierādījumi.

Nav strīda, ka vienošanās par saistību pārjaunojumu un komercķīlas līgums noslēgts brīdī, kad prasītāja atradās finansiālās grūtībās un tiesā bija ierosināta tiesiskās aizsardzības procesa lieta, taču tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāns vēl nebija apstiprināts.

Tiesa, novērtējot lietā iesniegto pieteikto kreditoru prasījumu sarakstu uz 2017.gada 7.februāri, konstatējusi, ka ar vienošanos par saistību pārjaunojumu un tam sekojošo komercķīlas līgumu prasītājai un līdz ar to kreditoru kopumam netika nodarīti zaudējumi, jo prasītāja ar komercķīlu nodrošināja laika ziņā vecākas saistības, salīdzinot ar saistībām pret vairākumu no sarakstā norādītajiem kreditoriem.

Tiesa secinājusi, ka, ja prasības apmierināšanas gadījumā, komercķīlas līgums no tā noslēgšanas brīža tiktu atzīts par spēkā neesošu, izbeigta komercķīlas tiesība un dzēsta Komercķīlu reģistrā reģistrētā komercķīla, savukārt vienošanās par pārjaunojumu paliktu spēkā, tiktu apdraudēta tiesiskā drošība un noteiktība. Tādējādi netiktu ievērots tiesību saglabāšanas princips attiecībā uz SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI".

Tiesai nav bijis pamata apšaubīt, ka SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" kā viens no tā brīža lielākajiem kreditoriem, noslēdzot ar prasītāju vienošanos par saistību pārjaunojumu un komercķīlas līgumu, ir sniedzis nepieciešamo kreditora atbalstu prasītājai komercdarbības turpināšanai, faktiski pagarinot uzkrātā parāda samaksas termiņu par pieciem gadiem, kā arī piešķirot prasītājai kredītlimitu turpmākai preču iegādei no izejvielu piegādātājas SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI", ja tas būs nepieciešams. Bez konkrētā nodrošinājuma SIA "VMS Group" maksātnespēja būtu iestājusies uzreiz, jo ir ticams, ka SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" vairs nepiegādātu SIA "VMS Group" izejmateriālus.

Tiesa konkrētajā gadījumā nav saskatījusi SIA "VMS Group" un SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" ļaunprātību apstrīdētā darījuma

slēgšanā, līdz ar ko prasība ir noraidāma pilnīgi.

Ņemot vērā Maksātnespējas likuma 6.pantā noteiktos principus, kā arī komercķīlas tiesisko raksturu, tostarp Civillikuma 1286.pantā noteikto, secināms, ka ķīlas ņēmējs saglabā tiesības uz prasījumu apmierināšanu no ieķīlātās lietas neatkarīgi no tā, vai ķīlas devējam ir pasludināts maksātnespējas process (sk. Senāta 2013.gada 4.oktobra lēmumu lietā Nr.SPC-42/2013 (C31299813)). Līdz ar to SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" atzīstama par MSIA "VMS Group" nodrošināto kreditoru tās maksātnespējas procesā ar galveno prasījumu 270569,65 EUR apmērā, kas nodrošināts ar komercķīlu.

Par Vidzemes rajona tiesas 2017.gada 29.novembra spriedumu prasītāja MSIA "VMS Group" iesniegusi apelācijas sūdzību, kurā norāda turpmāk minētos apstākļus un iebildumus.

Tiesa nav pareizi konstatējusi faktus, nav pareizi novērtējusi pierādījumus, ir sniegusi nepareizu lietas apstākļu juridisko novērtējumu un nav pareizi piemērojusi tiesību normas, tādējādi pieņemot nepareizu spriedumu. Sprieduma nepareizība izpaužas sekojošā veidā.

Prasītāja uzskata, ka tā ir iesniegusi pietiekošus un pamatotus pierādījumus prasības pierādīšanai, taču tiesa tos izvērtējot, ir nepareizi vērtējusi lietas apstākļus.

Viena no būtiskākajām kļūdām spriedumā ir tiesas nepareiza jēdziena "zaudējumi" interpretācija pie esošajiem faktiskajiem apstākļiem, konstatējot, ka "komercķīlas nodibināšana pati par sevi nerada zaudējumus, jo ar to nodrošināts naudas prasījums, tādējādi neviena no pusēm neiegūt vai nezaudē naudas līdzekļus". Tiesa spriedumā arī secinājusi, ka "prasītājas administrators nav pierādījis, ka ar apstrīdēto darījumu nodarīti zaudējumi".

Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta, atsaucoties uz UNCITRAL Maksātnespējas tiesību vadlīnijām savā 2013.gada 11.februāra spriedumā lietā Nr.PAC- 0526 ir norādījusi, ka "apstrīdamo darījumu kopums neaprobežojas tikai ar darījumu apstrīdēšanu, kas tieši radījuši kaitīgās sekas mantas samazinājuma veidā (tiešus zaudējumus), apstrīdami ir arī tādi darījumi, kas pastarpināti izraisījuši kaitīgās sekas parādniekam un/vai kreditoru kopumam, kuram iespējas gūt apmierinājumu no parādnieka mantas būtu lielākas, ja attiecīgie darījumi netiktu veikti.

Tiesa nebija ņēmusi vērā atziņu, ka par zaudējumus radošu darījumu tiesu praksē ir atzīti arī tādi darījumi, kas paši par sevi nesamazina parādnieka mantas sastāvu (nemaina aktīvu un saistību attiecību), taču apzināti maina aktīvu un/vai saistību proporciju veidā, kas maksātnespējas procesā radītu priekšrocības kādam no kreditoriem. Uz to ir norādīts Senāta 2009.gada 28.janvāra spriedumā lietā Nr.SKC - 34/2009, analizējot apstrīdētu ieskaita darījumu. Minētajā spriedumā Senāts norādījis, ka "parādnieks apstrīdētos darījumus slēdzis, apzinoties savu faktisko maksātnespēju. Apelācijas instances tiesa, atzīstot, ka zaudējumi kreditoriem nav nodarīti, nav ņēmusi vērā minētos apstākļus un vērtējusi tos saistībā ar likuma "Par uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību maksātnespēju" 107.pantā norādīto par parādu segšanas kārtību. Šī tiesību normu paredz īpašu kreditoru prasījumu apmierināšanas kārtību, un parādnieks pats, apzinoties savu faktisko maksātnespēju, nevar izvēlēties, kuru kreditoru parādus apmierināt vispirms ".

Šī sprieduma atziņa analoģiski piemērojama arī attiecībā uz Komercķīlas līguma noslēgšanu, kad parādnieks izvēlējies vienu kreditoru - atbildētāju, pieļaujot tā saistības nodrošināšanu, tādējādi ļaujot atbildētājai iegūt priekšrocības sava prasījuma apmierināšanai no ieķīlātās mantas pārdošanas.

Turklāt ar strīdus komercķīlas līguma noslēgšanu parādnieka valdes loceklis ir ne tikai ieķīlājis parādnieka mantu par labu vienam kreditoram, bet ari atsvabinājis gan sevi, gan citus bijušos valdes locekļus no iepriekš sniegtā galvojuma, kas kalpoja kā saistību pastiprinājums parādnieka saistību izpildei pret atbildētāju, par ko tad vēlāk tika dota komercķīla.

Prasītāja nepiekrīt tiesas secinājumam, ka "tiesas ieskatā nav obligāti piemērojamas judikatūras atziņas, kas balstītas uz spēkā neesošu likuma normu", jo zaudējumu nodarīšanas izpratne nav mainījusies, salīdzinot iepriekšējo Maksātnespējas likumu normas ar šobrīd spēkā esošajām Maksātnespējas likuma normām. Tāpat nav mainījusies izpratne par to, ka Maksātnespējas likuma mērķis ir vērsts uz kreditoru kopuma interešu aizsardzību. Šobrīd spēkā esošajā Maksātnespējas likuma 1.pantā ir definēts mērķis - veicināt finansiālās grūtībās nonākuša parādnieka saistību izpildi, tātad, aizsargāt kreditoru kopuma intereses. Šī brīža Maksātnespējas likuma mērķis ir veicināt finansiālās grūtībās nonākuša parādnieka saistību izpildi un, ja iespējams, maksātspējas atjaunošanu, piemērojot likumā noteiktos principus un tiesiskos risinājumus. Tādējādi šī brīža prioritāte ir nevis subjekta maksātspējas atjaunošana (kā tas bija iepriekš), bet saistību izpilde jeb faktiski kreditoru kopuma interešu aizsardzība un viņu prasījumu maksimāla apmierināšana, ievērojot likumā noteiktos principus, tostarp patvaļas aizlieguma principu, kas nosaka, ka "kreditors un parādnieks nedrīkst veikt individuālas darbības, kas nodara kaitējumu kreditoru kopuma interesēm".

Ņemot vērā iepriekš minēto, prasītājai absolūti nesaprotama ir tiesas norāde, ka "kreditoru kopuma interešu aizsardzība vairs nav pašmērķis un nav stādāma augstāk par saistību izpildi un likumā noteiktajiem principiem".

Mainot Maksātnespējas likuma mērķi no "maksātnespējas subjekta maksātspējas atjaunošanas veicināšanas'" uz "finansiālās grūtībās nonākuša parādnieka saistību izpildes veicināšanu", tostarp jauno likumu papildinot ar noteiktiem un skaidri definētiem tiesiskās aizsardzības un maksātnespējas procesu principiem un virkni citiem noteikumiem, šobrīd spēkā esošajā Maksātnespējas likumā tieši tiek stiprināts kreditoru kopuma interešu aizsardzības nozīmīgums, atzīstot to par prioritāru.

Šādi secinājumi balstās uz atziņām, ka labas finansiālās situācijas gadījumā kapitālsabiedrības intereses ir peļņas gūšana, ilgtermiņa attīstība un rentabilitāte, aktīvu vērtības paaugstināšana (sk. arī Komerclikuma l.p.2.d.). Bet maksātnespējas procesā - kreditoru prasījumu segšana pēc iespējas lielākā apmērā, un, ja iespējams, maksātspējas atjaunošana.

Termins "maksātnespēja" iekļauj sevī gan tiesiskās aizsardzības procesu, gan maksātnespējas procesu. Termina "maksātnespējas process" lietojums ir šaurāks, un tas likumā tiek definēts kā tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura ietvaros no parādnieka mantas tiek segti kreditoru prasījumi, lai veicinātu parādnieka saistību izpildi. Savukārt termins "tiesiskās aizsardzības process" tiek definēts kā tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura mērķis ir atjaunot parādnieka spēju nokārtot savas saistības, ja parādnieks nonācis finansiālās grūtībās vai uzskata, ka tajās nonāks. Abos gadījumos šie procesi risinās kā rezultāts uzņēmuma faktiskajai maksātnespējai, piemērojot konkrētai situācijai atbilstošāko procesu, Vadoties pēc konkrētā procesa mērķa, tad arī tiek izvērtēta lietā esošā informācija. Tomēr mērķis ir viens - panākt, lai parādnieks pēc iespējas pilnīgā un lielākā apmērā izpilda savas saistības pret kreditoriem.

Tieši tādēļ tiesiskās aizsardzības ir noteikts kritērijs tiesiskās aizsardzības procesa plāna izpildei - tā pasākumu plānam ir jānodrošina vienāda attieksme attiecībā uz kreditoriem, kā arī jānodrošina, ka kreditori, kas nav saskaņojuši tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānu, tā īstenošanas rezultātā saņems ne mazāk kā maksātnespējas gadījumā.

Faktiskās maksātnespējas stāvoklī kapitālsabiedrības intereses reducējas līdz kreditoru kopuma interesēm - tas ir, kapitālsabiedrības intereses ir segt kreditoru prasījumu pēc iespējas lielākā apmērā, turklāt ievērojot kreditoru vienlīdzības

(proporcionalitātes) principu (Maksātnespējas likuma 118.pants).

Tādējādi tādu saistību uzņemšanās faktiskās maksātnespējas stāvoklī, kas izmaina kreditoru (uz tiesiskās aizsardzības procesa ierosināšanas dienu) proporciju, ir uzskatāma par rīcību, kas neatbilst kapitālsabiedrības interesēm, tātad - par krietna un rūpīga saimnieka gādības pārkāpumu.

Darījumu apstrīdēšanas maksātnespējas procesu ietvaros būtība balstās uz kreditoru kopuma aizsardzības principu, kas savukārt ietver prasību pēc vienlīdzīgas attieksmes pret kreditoriem, kuri atrodas vienādā prioritātes rangā, kā arī prasību par kreditoru prasījumu maksimālu apmierināšanu maksātnespējas procesa ietvaros.

Arī Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojumā "Tiesu prakse lietās par darījumu apstrīdēšanu un zaudējumu piedziņu no parādnieka pārstāvjiem maksātnespējas procesu ietvaros" tieši noradīts, ka vieni no tipiskākajiem apstrīdamo darījumu veidiem ir darījumi ar kreditoriem, kuriem tiek dotas priekšrocības salīdzinājumā ar citiem.

Ņemot vērā iepriekš minēto, tiesai nav pamata neņemt vērā judikatūru, uz kuru prasības pieteikumā atsaukusies prasītāja.

Prasītāja prasībā vērsusi tiesas uzmanību arī uz minētajā Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojumā norādīto, ka parādnieka maksātnespējas process bieži vien tiek uzsākts ilgu laiku pēc tam, kad parādnieks saprot, ka nespēs izvairīties no maksātnespējas un šajā periodā parādnieks var veikt dažādas darbības, tai skaitā atsevišķi kreditori var veikt stratēģiskas darbības, lai iegūtu priekšrocības pret pārējiem kreditoriem. Tieši šī iemesla dēļ arī maksātnespējas tiesību regulējumā ir noteikts laika periods (t.s. aizdomu periods) pirms maksātnespējas procesa uzsākšanas, kura laikā slēgtos darījumus ir iespējams apstrīdēt, ja tie ir radījuši negatīvu ietekmi uz parādnieka aktīviem. Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojumā arī norādīts, ka negatīvā ietekme var būt arī nevienlīdzīgai attieksmei pret vienā prioritātes rangā esošiem kreditoriem (piemēram, maksājot vai sniedzot nodrošinājumu vienam nenodrošinātajam kreditoram, tai pašā laikā neveicot maksājumus citiem), Senāts vairākkārt ir norādījis, ka "zaudējumus radošs darījums ir arī tāds, kas pārkāpj kreditoru vienlīdzības principu".

Tāpat minētajā tiesu prakses apkopojumā norādīts, ka preferētie darījumi var tikt atzīti par spēkā neesošiem, ja darījuma rezultātā kreditors ir guvis lielāku proporcionālu apmierinājumu nekā citi tā paša ranga kreditori. Šo darījumu apstrīdēšanas idejas pamatā ir atziņa - ja šādi darījumi notiek īsi pirms maksātnespējas, tie nonāk pretrunā ar kreditoru vienlīdzības principu un dod nepamatotas priekšrocības atsevišķiem kreditoriem. Šādu darījumu piemēri ir maksājumi un ieskaits par saistībām, kam nav iestājies termiņš, darbību veikšana, kas nav parādnieka pienākums, nodrošinājuma došana par eksistējošu nenodrošinātu saistību.

Komercķīlas līgums 2015.gada 16.oktobrī pastarpināti noslēgts par jau iepriekš eksistējošu nenodrošinātu saistību - preču piegādēm saskaņā ar pirkuma līgumu un pavadzīmēm, kurām apmaksas termiņš iestājās laika periodā no 2014.gada 17.aprīļa līdz 2015.gada 24.februārim (sākotnēji kā nenodrošināta saistība).

Kā redzams no prasībai pievienotā tiesiskās aizsardzības plāna, kā arī tā l.pielikuma, arī visiem tiesiskā aizsardzības procesa plānā norādītajiem nenodrošinātajiem kreditoriem prasījums radās pirms tiesiskās aizsardzības procesa uzsākšanas (saistības pret nenodrošinātajiem kreditoriem 3085864,28 EUR apmērā, nodokļu parāds 33563,79 EUR apmērā). Tādējādi komercķīlas līguma noslēgšana tiesiskās aizsardzības procesa laikā viennozīmīgi atzīstama par nevienlīdzīgu attieksmi pret vienā prioritātes rangā esošiem kreditoriem, kā arī par nepamatotu priekšrocību došanu atsevišķam kreditoram - atbildētājai.

Spriedumā norādīts, ka "prasītāja ar komercķīlu nodrošināja laika ziņā vecākas saistības, salīdzinot ar saistībām pret vairākumu no sarakstā norādītajiem kreditoriem". Šādam tiesas secinājumam prasītāja nepiekrīt turpmāk iemeslu dēļ.

Pirmkārt, tiesa pati savā spriedumā iepriekš secinājusi, ka, noslēdzot 2015.gada 16.oktobra vienošanos par saistību pārjaunojumu Nr.09/10-15, pamatojoties uz kuru noslēgts arī 2015.gada 16.oktobra Komercķīlas līgums un reģistrēta komercķīla, "agrākais prasījums, kas nodibināts ar pirkuma līgumu Nr.06/02/2012 ar visām pie tā piederīgām blakus tiesībām (ķīlu, galvojumu, procentiem, līgumsodu) izbeidzas, it kā tas būtu izpildīts, un tā vietā nodibinās jauns prasījums, uz kuru agrākā prasījuma blakus tiesības neattiecas".

Ievērojot spriedumā norādīto, var konstatēt, ka 2015.gada 16.oktobra vienošanās kā saistību pārjaunojums jeb jauns prasījums ir radies šīs vienošanās noslēgšanas brīdī jeb 2015.gada 16.oktobrī. Šāds prasījuma rašanās laiks norādīts precizētajā prasītājas kreditoru prasījumu reģistrā.

Ievērojot šādu tiesas interpretāciju, tiesa kļūdaini un pretrunīgi norāda, ka "lietā nepastāv strīds, ka komercķīlas līgums 2015.gada 16.oktobrī noslēgts par jau iepriekš eksistējošu nenodrošinātu saistību - preču piegādēm saskaņā ar 2012.gada 6.februāra pirkuma līgumu Nr.06/02/2012 un pavadzīmēm (lietas 1.sēj.134,-l38.lapa), kurām apmaksas termiņš iestājās laika periodā no 2014.gada 17.aprīļa līdz 2015.gada 24.februārim". Komercķīlas līguma 1.1.punktā noteikts, ka šis komercķīlas līgums tiek noslēgts saskaņā ar 2015.gada 16.oktobrī starp pusēm noslēgto vienošanos par saistību pārjaunojumu Nr.09/10-15. Attiecīgi arī komercķīla tiek reģistrēta nevis iepriekš noslēgtā pirkuma līguma un pavadzīmju saistību nodrošināšanai, bet tieši šī jaunā prasījuma - 2015.gada 16.oktobra vienošanās saistību nodrošināšanai.

Otrkārt, ja ņem vērā 2015.gada 16.oktobrī noslēgtās vienošanās tekstā norādītās iepriekš pušu starpā nodibinātās saistības (2012.gada 6.februāra pirkuma līgums Nr.06/02/2012 un pavadzīmes), tad šīs saistības radās jeb to apmaksas termiņš iestājās laika periodā no 2014.gada 17.aprīļa līdz 2015.gada 24.februārim. Pati tiesa spriedumā norādījusi, ka "5 no 42 kreditoru prasījuma pamats ir prasītāja saistības, kas radušās apmēram tajā pašā laika periodā, kas pret SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI"". Prasītāja uzsver, ka tiesā iesniegtajā kreditoru reģistrā, pretēji tiesas norādītajam, ir iekļauti 10 no 32 (bez darbinieku prasījumiem) kreditoru prasījumi, kuru rašanās laiks tostarp ir laika periodā līdz 2015.gada 24.februārim. Tātad pati tiesa apstiprina, ka ir bijuši citi kreditori, kuru prasījumi radās apmēram tajā pašā periodā, kad atbildētājas prasījums.

Prasītāja uzskata, ka jāņem vērā, ka prasītājas maksātnespējas procesa pasludināšanas iemesls bija fakts, ka netika pildīts tiesiskās aizsardzības procesa plāns - tātad plānā norādītajiem kreditoriem netika veikti maksājumi. Tiesiskās aizsardzības procesa plānā savukārt bija iekļauti 164 kreditoru prasījumi, no kuriem tikai neliela daļa (25 kreditori, kuru prasījums radās pēc tiesiskās aizsardzības procesa plāna sagatavošanas) ir prasītāja administratorei iesnieguši savus kreditoru prasījumus.

Ievērojot iepriekš minēto prasītāja secina, ka prasījumi, kuri radušies apmēram tajā pašā laika periodā, kad atbildētājas prasījumi, ir bijuši daudz vairāk, kas nozīmē, ka Komercķīlas līguma slēgšanas brīdī tika aizskartas vairāku kreditoru ar likumu aizsargātās tiesības.

Jebkurā gadījumā prasītājas ieskatā nav nozīmes cietušo personu skaitam, bet ir nozīme faktam, ka ir kreditori, kuru tiesības un intereses šī darījuma rezultātā tika būtiski aizskartas.

Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojumā norādīts, ka "2010.gada 26.jūlija Maksātnespējas likuma 6.panta 3.punktā minētais patvaļas aizlieguma princips paredz darījumu partneru līdzatbildību par parādnieka darījumiem, kas var radīt kaitējumu

kreditoru kopuma interesēm. Tāpēc tiesu praksei būtu jāveicina savstarpēji atbildīga komersantu rīcība, t.sk. izvirzot komersantiem krietna un rūpīga saimnieka mērauklu arī attiecībā uz darījumu slēgšanu ar finansiālās grūtībās esošu otru darījumu pusi".

Tiesa spriedumā nepamatoti ir norādījusi, ka "Maksātnespējas likuma 38.panta pirmās daļas 2.punktā noteikts, ka tiesiskās aizsardzības procesā piemēro vienu vai vairākas metodes, tajā skaitā, kustamās mantas vai nekustamā īpašuma atsavināšana vai apgrūtināšana ar lietu tiesībām, lai panāktu kreditoru prasījumu izpildes termiņa pagarināšanu vai kreditoru prasījumu apmierināšanu". Jāuzsver, ka attiecībā uz Komercķīlas līgumu iepriekš minētā tiesību norma nav attiecināma, jo Komercķīlas līguma noslēgšana nekādā ziņā nav atzīstama par parādnieka tiesiskās aizsardzības procesā piemērotu metodi.

Komercķīlas līguma noslēgšana notika tiesiskās aizsardzības procesa laikā - pēc ierosināšanas, bet pirms tiesiskās aizsardzības procesa plāna apstiprināšanas, taču plānā prasītājam piederošo iekārtu apgrūtināšana ar lietu tiesībām nav norādīta kā tiesiskās aizsardzības procesa metode. Plānā atbildētāja jau norādīta kā nodrošinātais kreditors, faktiski liedzot pārējiem nenodrošinātiem kreditoriem apstrīdēt šādu darījumu. Tādējādi kreditoriem tika liegtas tiesības iebilst vai izteikt viedokli par tiesiskās aizsardzības procesā piemērojamu metodi Maksātnespējas likumā noteiktajā kārtībā, ja komercķīlas līguma slēgšana būtu paredzēta kā tiesiskās aizsardzības procesa metode. Prasītājas kreditori nekad nav izteikuši savu piekrišanu un atbalstu prasītājas komercdarbības turpināšanai ar nosacījumu, ka viens no kreditoriem tiek atzīts par nodrošināto kreditoru un ka prasītājas manta tiek ieķīlāta par labu vienam kreditoram -atbildētājai.

Tādējādi strīdus komercķīlas darījuma noslēgšana pretēji likumā paredzētajam regulējumam par tiesiskās aizsardzības procesa piemērojamām metodēm jau pati par sevi ir pamats lai atzītu, ka komercķīlas darījums ir prettiesisks. Uz laika periodu starp tiesiskā aizsardzības procesa ierosināšanu un tā plāna sagatavošanu tieši ir attiecināmi Maksātnespējas likuma principi. Un šajā gadījumā priekšroka ir dodama patvaļas aizlieguma principam, kas nosaka, ka "kreditors un parādnieks nedrīkst veikt individuālas darbības, kas nodara kaitējumu kreditoru kopuma interesēm".

No maksātnespējas procesa skatupunkta ir redzams, ka šāds darījums pēc tiesiskās aizsardzības procesa ierosināšanas ir nodarījis kaitējumu kreditoru kopuma interesēm pat, ja tiesiskās aizsardzības procesa plāna apstiprināšanas brīdī tas tā nelikās. Komercķīlas darījuma rezultātā viens kreditors - atbildētāja SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" ir ieguvusi tādas lietu tiesības uz parādnieka mantu, kas atbildētājai nebija radušās pirms parādnieka maksātnespējas situācijas, proti, pirms tiesiskās aizsardzības procesa ierosināšanas.

Tiesa spriedumā vairākkārt atsaukusies uz Maksātnespējas likuma 6.panta 1.punktā noteikto tiesību saglabāšanas principu, kas paredz, ka procesā tiek ievērotas pirms procesa iegūtās kreditoru tiesības.

Prasītāja uzskata, ka šo principu tiesa spriedumā interpretē un piemēro nepareizi, jo Maksātnespējas likuma 6.pantā noteiktie principi ir piemērojami gan tiesiskās aizsardzības procesiem, gan maksātnespējas procesiem, tādējādi princips, ka procesā tiek ievērotas pirms procesa iegūtās kreditoru tiesības paredz, ka kreditors - atbildētāja saglabā pirms tiesiskās aizsardzības procesa ierosināšanas iegūtās tiesības (tiesiskās aizsardzības process tika izbeigts, vienlaikus pasludinot maksātnespējas procesu). Tātad faktiski atbildētājai būtu jāsaglabā savas nenodrošinātā kreditora tiesības tāpat kā visiem pārējiem prasītājas kreditoriem, jo šis princips ir piemērojams gan attiecībā uz atbildētāju, gan ari visiem pārējiem prasītājas kreditoriem.

Maksātnespējas likuma 6.panta 1.punkts definē šādu principu: tiesību saglabāšanas princips - procesā tiek ievērotas pirms procesa iegūtās kreditoru tiesības. Kreditora tiesību ierobežojums, kas noteikts procesa ietvaros, nevar būt lielāks, nekā ir nepieciešams attiecīgā procesa mērķa sasniegšanai. Tādējādi ir secināms, ka tiesību saglabāšanas princips attiecas uz tām tiesībām, kuras kreditors ir ieguvis pirms maksātnespējas situācijā izvēlētā procesa, šajā gadījuma – tiesiskās aizsardzības process. Tādējādi prioritāti atbildētājas un parādnieka attiecībās uz strīdus komercķīlas līgumu ieņem tieši patvaļas aizlieguma princips, kas aizliedz tiesiskās aizsardzības procesa laikā, izņemot, ja tas ir paredzēts tiesiskās aizsardzības procesa plānā kā tā metode, nodibināt komercķīlu uz parādnieka aktīviem par labu tikai vienam kreditoram.

Neskatoties uz iepriekš minēto, tiesa šajā jautājumā nepamatoti norāda, ka "prasītājas administrators nav pierādījis, ka būtu pamats maksātnespējas procesā neievērot pret SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" tiesību saglabāšanas principu - neievērot pirms procesa iegūtās atbildētājas kā kreditora tiesības". Prasītājas ieskatā tieši pretēji - atbildētāja savas nodrošinātā kreditora tiesības ir ieguvusi tiesiskā aizsardzības procesa laikā, līdz ar to atbilstoši tiesību saglabāšanas principam, atbildētājai būtu saglabājamas nenodrošinātā kreditora tiesības, kuras tā ieguva pirms tiesiskās aizsardzības procesa.

Jebkurā gadījumā likumdevēja mērķis, iekļaujot šādu principu Maksātnespējas likumā, viennozīmīgi bija aizsargāt kreditoru tiesības, kas iepriekš iegūtas tiesiskā kārtā. Prettiesiski nodibinātas saistības nevar baudīt tiesas aizsardzību un radīt paliekošas tiesiskas sekas.

Civillikuma 1415.pants šajā sakarā nosaka, ka neatļauta un nepieklājīga darbība, kuras mērķis ir pretējs reliģijai, likumiem vai labiem tikumiem, vai kura vērsta uz to, lai apietu likumu, nevar būt par tiesiska darījuma priekšmetu; tāds darījums nav spēka. Arī Civillikuma 1592.pantā noteikts, ka neviens līgums, kas veicina kaut ko pretlikumīgu, netikumīgu vai negodīgu, nesaista.

Darījumi, kuru priekšmets ir aizliegta darbība atbilstoši spēkā esošajām normām, uzskatāmi par likumam pretējiem jeb neatļautiem darījumiem atbilstoši Civillikuma 1415.pantam.

Aizliegums tiesiskās aizsardzības procesa laikā slēgt komercķīlas līgumu izriet no attiecīgās tiesību normas jēgas un mērķa - veicināt finansiālās grūtībās nonākuša parādnieka saistību izpildi, piemērojot likumā noteiktos principus un tiesiskos risinājumus.

Tā kā slēdzot komercķīlas līgumu jeb iegūstot nodrošinātā kreditora statusu, ir pārkāpta virkne Maksātnespējas likumā noteikto principu, darījums ir atzīstams par prettiesisku un neviens no Maksātnespējas likumā ietvertajiem principiem, tostarp tiesību saglabāšanas princips, neaizsargā iepriekš prettiesiski iegūtas kreditora tiesības.

Maksātnespējas likums paredz ar saistību izpildes principu, kas nozīmē, ka procesa ietvaros piemērojami tādi pasākumi, kas ļauj saistības, kuras uzņēmies parādnieks, izpildīt lielākā apmērā. Līdz ar to maksātnespējas procesa būtība ir parādnieka mantu pārvērst naudā un no iegūtajiem līdzekļiem segt kreditoru prasījumus pēc iespējas lielākā apmērā.

Un visbeidzot ir labticības princips, kas nosaka, ka procesā iesaistītajām personām savas tiesības jāizmanto un pienākumi jāizpilda labā ticībā. Parādnieks un kreditors nedrīkst izmantot procesu, lai netaisnīgi iedzīvotos. Labas ticības principa būtiskākā izpausme ir tāda, ka pēc procesa pasludināšanas nevar uzlabot kāda kreditora stāvokli uz citu kreditoru rēķina, kas ar strīdus komercķīlas līgumu ir noticis.

No iepriekš uzskaitīto maksātnespējas principu uzskaitījuma ir redzams, ka tiesai bija šie principi savstarpēji jāizsver un jāvērtē, kā arī jāpiemēro ar mērķi, lai sasniegtu Maksātnespējas likumā definēto mērķi - izpildīt parādnieka saistības pēc iespējas lielākā apmērā.

Prasītāja vērš tiesas uzmanību, ka apstrīdētais komercķīlas līgums noslēgts un komercķīla reģistrēta, pamatojoties uz 2015.gada 16.oktobra vienošanos par saistību pārjaunojumu Nr.09/10-15. Minētā vienošanās paredzēja, ka tiek izbeigts iepriekš noslēgtais pirkuma līgums, kurā cita starpā prasītājas valdes locekļi (gan esošais, gan bijušie) tika atbrīvoti no galvojuma saistības, tā vietā ieķīlājot prasītājai piederošos aktīvus - iekārtas.

Maksātnespējas likuma 96.panta pirmās daļas 2.punkts paredz administratora pienākumu sniegt tiesā prasību par parādnieka darījumu apstrīdēšanu, ja tas noslēgts triju gadu laikā pirms juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas un tādējādi parādniekam ir nodarīti zaudējumi, turklāt persona, ar kuru vai kurai par labu noslēgts darījums, zināja vai tai bija jāzina par šādu zaudējumu nodarīšanu.

Prasītāja uzskata, ka atbildētāja par parādnieka mantas stāvokli un finanšu grūtībām darījumu slēgšanas brīdī ir zinājusi, jo informācija par parādnieka tiesiskās aizsardzības procesu darījuma slēgšanas brīdī bija publiski pieejama informācija. Tāpat jāņem vērā fakts, ka darījums noslēgts tieši tiesas noteiktajā termiņā tiesiskās aizsardzības plāna izstrādei un saskaņošanai ar kreditoriem, tātad arī ar atbildētāju, kurš vienīgais no abiem nodrošinātajiem kreditoriem bija sniedzis savu piekrišanu tiesiskās aizsardzības procesa plānam.

Prasītājas valdes locekļa rīcība īsi pirms maksātnespējas pasludināšanas un jo īpaši tiesiskās aizsardzības procesa laikā slēdzot darījumu, kura rezultātā valde tiek atbrīvota no personiskas atbildības un tā vietā prasītājas aktīvi tiek ieķīlāti par labu vienam no kreditoriem, ir atzīstamā par prettiesisku un administratora pienākums maksātnespējas procesā ir izvērtēt, vai šādos gadījumos celt prasību pret prasītājas valdi par prasītājai jeb parādniekam nodarīto zaudējumu piedziņu vai arī celt prasību par darījumu atzīšanu par spēkā neesošiem, ja ir prettiesiski noslēgta darījuma pazīmes un ja iespējama iepriekšējās tiesiskās situācijas atjaunošana pušu starpā, kā arī ja darījuma apstrīdēšana ir kreditoru interesēs. Tādēļ prasītājas administratore prasības pieteikumā ir izvērtējusi darījuma apstrīdēšanas ietekmi uz kreditoru prasījumu apmierināšanas apjomu, ja darījumu atzītu par spēkā neesošu, tai skaitā ņemot vērā kreditoru sastāvu, parādnieka mantas stāvokli u.c.

Administratore prasībā arī pamatoja, ka, ja darījumi tiktu atzīti par spēkā neesošiem un prasītājai piederošās iekārtas tiktu pārdotas izsolē Maksātnespējas likumā noteiktajā kārtībā, pārējiem kreditoriem pastāvētu iespēja gūt kaut kādu apmierinājumu no izsoles rezultātā iegūtās naudas. Tāpat administratore pamatoja, ka, ja šis komercķīlas līgums nebūtu noslēgts un neiestātos no tā izrietošās tiesiskās sekas, kreditoru iespējas gūt apmierinājumu no parādnieka mantas būtu lielākas.

Ja komercķīlas līgums netiek atzīts par spēkā neesošu, nenodrošināto kreditoru iespējas gūt prasījumu apmierinājumu no ieķīlāto mantu pārdošanas būtu ne vien apgrūtinātas, bet arī neiespējamas (atbildētājas kreditora prasījuma apmērs ir 270569,65 EUR, savukārt iekārtu vērtība pat to iegādes brīdī 2010.un 2011.gadā (249870,06 EUR) nesasniedza atbildētājas prasījuma apmēru.

Civilprocesa likuma un Maksātnespējas likuma noteikumi paredz, ka ienākumi no ieķīlātas mantas pārdošanas pēc pārdošanas izmaksu atskaitīšanas vispirms tiek novirzīti nodrošinātā kreditora prasījuma segšanai. Tāpat atbilstoši Maksātnespējas likuma 116.panta ceturtās daļas noteikumiem, tikai tad, ja, pārdodot ieķīlāto parādnieka mantu, saņemta naudas summa, kas pārsniedz nodrošinātā kreditora prasījumus un izsoles izdevumus, šie naudas līdzekļi ieskaitāmi parādnieka mantā, ar kuru apmierināmi citu kreditoru prasījumi.

Ņemot vērā iepriekš minēto prasītāja secina, ka komercķīlas līguma atzīšanas par spēkā neesošu gadījumā ieguvēji būtu kreditoru kopums. Nenodrošināto kreditoru tiesību apjoms būtiski mainītos, ja komercķīlas līgums tiktu atzīts par spēkā neesošu un iekārtu pārdošanas rezultātā iegūtie naudas līdzekļi tiktu novirzīti nenodrošināto kreditoru prasījumu segšanai Maksātnespējas likumā noteiktajā kreditoru prasījumu segšanas kārtībā - pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksu segšanas sedzot attiecīgi Maksātnespējas administrācijas prasījumu, darbinieku prasījumus, nodokļu administrācijas prasījumus un pārējo nenodrošināto kreditoru prasījumus.

Papildus tiesa spriedumā subjektīvi un bez jebkādiem pierādījumiem analizē prasītājas un atbildētājas rīcību saistībā ar komercķīlas līguma slēgšanu, tostarp norādot, ka "Tiesai nav pamata apšaubīt SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" pārstāvja 2017.gada 3.oktobrī tiesas sēdē sniegtos paskaidrojumus par to, ka SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" ir SIA "VMS Group" stratēģiskais izejvielu piegādātājs un bez komercķīlas jebkādas piegādes parādniekam tiktu liegtas". Prasītāja nepiekrīt šādam tiesas sēdē atbildētājas pārstāvja izteiktam viedoklim, kam tiesa pievienojusies. Izvērtējot tiesiskās aizsardzības procesa pasākuma plānā norādīto, var konstatēt, ka atbildētājas kā kreditora prasījums ir vien aptuveni 8% no kopējo kreditoru prasījumu summas, kas nekādā ziņā neatbilst "stratēģiskā izejvielu piegādātāja" definīcijai.

Tāpat tiesa spriedumā norādījusi, ka "bez konkrētā nodrošinājuma SIA "VMS Group" maksātnespēja būtu iestājusies uzreiz, jo ir ticams, ka SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" vairs nepiegādātu SIA "VMS Group" izejmateriālus". Šādam viedoklim lietā nav nekādi pierādījumi. Turklāt šāds viedoklis ir pretrunā ar likumā noteikto iespēju, saskaņojot ar kreditoriem plānu, pasludināt tiesiskās aizsardzības procesu un vēlāk to veikt saskaņā ar apstiprināto plānu. Ja pievienotos šādam tiesas secinājumam, tad sanāk, ka neviens kreditors nebūtu ieinteresēts turpināt sadarbību ar tiesiskās aizsardzības procesa plāna subjektu. Taču tā nav – tiesiskās aizsardzības process arī notiek kreditoru interesēs, līdz ar to pašu kreditoru, tostarp SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" interesēs būtu, ka parādnieks turpina savu komercdarbību un izpilda tiesiskās aizsardzības procesa plānu.

Prasītāja nepiekrīt spriedumā ietvertajam tiesas subjektīvajam viedoklim, ka "darbības, kas saistās ar apstrīdētā darījuma slēgšanu un komercķīlas reģistrāciju par labu SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" tiesas ieskatā vērtējamas kā pasākumu veikšana prasītājas finansiālā stāvokļa stabilizēšanai, jo lietā nav iesniegti pretēji pierādījumi", jo izdarot šādus secinājumus, tiesa nav ņēmusi vērā lietā iesniegos pierādījumus, piemēram, 2015.gada 16.oktobra vienošanos, kuras mērķis faktiski ir nevis papildus nodrošināt atbildētājas prasību, tādējādi, iespējams, cenšoties stabilizēt prasītājas finansiālo stāvokli, bet gan atbrīvot prasītājas valdi no personiskas galvotāja atbildības pret atbildētāju, tā vietā sniedzot atbildētājai nevis papildus, bet citu tiesību pastiprinājumu - prasības nodrošinājumu ar prasītājai piederošu mantu. Atbilstoši 2015.gada 16.oktobra vienošanās noteikumiem, ar dienu, kad Uzņēmu reģistra Komercķīlu reģistrā tiek reģistrēta vienošanās norādītā komercķīla, tiek izbeigta starp galviniekiem un kreditoru nodibinātā galvojuma saistība, kas izriet no noslēgtā pirkuma līguma Nr.06/02/2012.

Pretēji spriedumā norādītajam, noslēgtais komercķīlas līgums un nodibinātā komercķīla ir būtiski aizskārusi pārējo kreditoru ar likumu aizsargātās intereses un ar attiecīgo darījumu ir nodarīti zaudējumi prasītājai un tā kreditoriem, jo īpaši ņemot vērā pašas tiesas spriedumā ietverto atziņu un atsauci uz Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojumu, ka "Ja darījums rada zaudējumus parādniekam, kā rezultātā cieš parādnieka spēja izpildīt saistības pret kreditoriem, tad zaudējumus cieš gan pats parādnieks, gan vienlaikus arī kreditori".

Pamatojoties uz visu iepriekš izklāstīto, Civilprocesa likuma 1., 74., 413.-417.pantu prasītāja lūdz apelācijas instances tiesu:

- prasību apmierināt un noraidīt pretprasību.

Par prasītājas apelācijas sūdzību atbildētāja iesniegusi rakstveida paskaidrojumu, kurā norāda turpmāk minētos apstākļus apsvērumus.

Atbildētāja norāda, ka pievienojas Gulbenes rajona tiesas 2017.gada 13.novembra spriedumā ietvertajai tiesas motivācijai.

Atbildētāja atkārtoti vērš uzmanību, ka prasītāja savā prasības pieteikumā nav atsaukusies uz Maksātnespējas likuma 98.panta pirmo dalu, kurā tiek precīzi definēta parādnieka slēgto ķīlas līgumu apstrīdēšanas dispozīcija - "Ķīlas līgums atzīstams par spēkā neesošu, ja ķīlas tiesība nodibināta pēc tam, kad maksātnespējas reģistrā iedarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu".

Minētā tiesību norma ir atzīstama par speciālo tiesību normu attiecībā pret vispārējām darījumu apstrīdēšanu regulējošajām Maksātnespējas likuma normām, maksātnespējas procesa principiem un citiem prasītājas minētajām tiesību normām un avotiem.

Vispāratzīts, ka vispārējā tiesību norma piemērojama tiktāl, ciktāl to neierobežo speciālā tiesību norma. Līdz ar minēto, konkrētajā gadījumā, komercķīlas līguma apstrīdēšanu regulē speciāla norma - Maksātnespējas likuma 98.pants, nevis Maksātnespējas likuma 96.pants.

Ievērojot Maksātnespējas likuma 98.panta regulējumu, konstatējams, ka komerciālas līgums noslēgts 2015.gada 16.oktobrī un ieraksts Komercķīlu reģistrā izdarīts 2015.gada 19.oktobrī, bet ieraksts par prasītājas maksātnespējas procesa pasludināšanu izdarīts 2017.gada 4.janvāri.

Tādējādi komercķīlas līgums ticis noslēgts pirms maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par Prasītājas maksātnespējas procesa pasludināšanu. Tāpēc prasītājas administratorei nebija pamata celt tiesā prasību par komercķīlas līguma atzīšanu par spēkā neesošu.

Konkrētajā gadījumā prasītājas administratorei uzskatot, ka ar komercķīlas līgumu prasītajai tikuši nodarīti zaudējumi, atbilstoši Maksātnespējas likuma 65.panta astotā daļā noteiktajam, bija pienākums celt tiesā prasības pret prasītājas pārvaldes institūciju locekļiem un kapitālsabiedrības dalībniekiem (akcionāriem) par viņu nodarīto zaudējumu atlīdzību, nevis apstrīdēt komercķīlas līgumu.

Pastāvot šādiem apstākļiem konkrētajā gadījumā nav pamatota prasītājas administratores norāde par to, ka prasītājas valdes locekļa rīcība īsi pirms maksātnespējas pasludināšanas un jo īpaši tiesiskās aizsardzības procesa laikā slēdzot darījumu, kura rezultātā valde tiek atbrīvota no personiskās atbildības un tā vietā prasītājas aktīvi ieķīlāti par labu vienam no kreditoriem, ir atzīstama par prettiesisku un administratora pienākums maksātnespējas procesā ir izvērtēt, vai šādos gadījumos celt prasību pret prasītājas valdi par prasītajai jeb parādniekam nodarīto zaudējumu piedziņu vai arī celt prasību par darījumu atzīšanu par spēkā neesošiem.

Proti, konkrētajā gadījumā likums neparedz administratorei iespēju izvēlēties, vai celt prasību pret atbildētāju vai arī pret prasītājas valdi, jo kā jau iepriekš norādīts, tad konkrētajā lietā nav konstatējama Maksātnespējas likuma 98.panta pirmajā daļā paredzētā dispozīcija, lai būtu iespējams apstrīdēt komercķīlas līgumu.

Šādi nav nozīmes prasītājas administratores apsvērumiem par to, kāds būtu prasītājas kreditoru kopuma ieguvums komercķīlas līguma atzīšanas par spēkā neesošu gadījumā.

Ņemot vērā, ka Maksātnespējas likuma 96.panta 2.punkta norma, uz kuru prasītāja pamato savus prasījumus, paredz nepieciešamību vērtēt darījuma puses subjektīvo attieksmi un pierādīt, ka persona, ar kuru vai kurai par labu noslēgts darījums, zināja vai tai bija jāzina par zaudējumu nodarīšanu, prasītāja ir norādījusi uz atbildētājas subjektīvo attieksmi. Tā prasītāja norāda, ka darījumu slēgšanas brīdī atbildētāja ir zinājusi par prasītājas mantas stāvokli un finansiālām grūtībām, kā arī to, ka komercķīlas līguma slēgšanas brīdī atbildētāja apzinājās, ka prasītājas finansiālo grūtību rezultātā var iestāties maksātnespēja. Atbildētājas ieskatā minētais nekāda veidā nepierāda Maksātnespējas likuma 96.panta pirmās daļas 2.punktā ietverto priekšnoteikumu, ka atbildētāja būtu zinājusi vai tai bija jāzina par zaudējumu nodarīšanu prasītājai ar komercķīlas līguma noslēgšanu. Tieši otrādi, prasītāja un atbildētāja bija mēģinājušas rast risinājumu, lai pie esošajām parādsaistībām prasītājai būtu iespējams turpināt veikt saimniecisko darbību. Spriedumā pareizi norādīts, ka atbildētāja ir sniegusi prasītājai nepieciešamo kreditora atbalstu, jo ar 2015.gada 16.oktobra vienošanās un komercķīlas līguma noslēgšanu atbildētāja faktiski pagarinājusi uzkrātā parāda samaksas termiņu par pieciem gadiem, kā arī piešķīrusi prasītājai kredītlimitu turpmākai preču pirkšanai no atbildētājas. Acīmredzami, ka šajās darbībās nav saskatāmi atbildētājas centieni prasītājas paredzamās maksātnespējas laikā saņemt sava prasījuma apmierinājumu. Tieši otrādi, atbildētājas rīcība liecina par centieniem palīdzēt prasītājai nepieļaut maksātnespēju. Un jānorāda, ka šī parāda samaksas termina pagarināšana un kredītlimita piešķiršana nav iedomājama, neievērojot Komerclikumā nostiprināto komercdarbības mērķi - pelņas gūšanu, t.i. atbildētājai nesagaidot pretī kādu izpildījumu no prasītājas, kas konkrētajā gadījumā ir mantas ieķīlāšana.

Šeit jānorāda, ka arī administratore, kas sniegusi atzinumu par prasītājas tiesiskā aizsardzības procesa pasākumu plānu, norādījusi, ka tiesiskās aizsardzības procesa plānā norādītās ienākumu un izdevumu prognozes ir pamatotas un ticamas. Arī tiesa spriedumā ir atzinusi, ka tiesiskā aizsardzības procesa plāna izpilde ir iespējama.

Atbildētāja vērš uzmanību uz to, ka Maksātnespējas likuma 96.panta pirmās daļas 2.punktā ir noteikta nepieciešamība pierādīt personas, ar kuru vai kurai par labu noslēgts darījums, subjektīvo attieksmi, bet nav noteikta nepieciešamība pierādīt parādnieka valdes subjektīvo attieksmi.

Taču konstatējams, ka prasītāja gan prasībā, gan apelācijas sūdzībā uzsver prasītājas valdes ļaunprātīgo rīcību, noslēdzot komercķīlas līgumu. Šādi prasītāja savu argumentāciju par to, ka atbildētājai it kā būtu zināms par zaudējumu nodarīšanu, pēc būtības aizvieto ar argumentāciju par to, ka par zaudējumu nodarīšanu bija zināms prasītājas valdei. Taču šī argumentācijas attiecas uz prasītājas valdes nodarīto zaudējumu konstatēšanai un neattiecas uz izskatāmo lietu. Tāpat prasītāja nav spējusi pierādīt atbildētājas subjektīvo attieksmi.

Atbildētāja arī uzskata, ka spriedumā ir pamatoti secināts, ka prasītāja nav pierādījusi zaudējumu nodarīšanas faktu, konkrēti atbildētājas prettiesisko rīcību (un secīgi, vainu) pie komercķīlas līguma noslēgšanas.

Tāpat nav pamatota prasītājas atsaukšanās uz Civillikuma 1415.pantu, kas nosaka, ka nav spēkā darījumi, kura priekšmets ir neatļauta darbība un kuras mērķis ir pretējs reliģijai, likumiem un labiem tikumiem, ir nepamatota. Proti, līgums par komercķīlas nodibināšanu pats par sevi nav atzīstams par darījumu, kura priekšmets ir pretējs reliģijai, likumiem vai labiem tikumiem. Pie apstākļiem, kad prasītāja ir maksātnespējīga, darījumu apstrīdēšanu regulē Maksātnespējas likuma normas, kas tātad konkrētajā gadījuma ir speciālas attiecībā pret Civillikuma normām par darījumu atcelšanu.

Atbildētāja norāda, ka Augstākās tiesas Senāts ir atzinis, ka nav piemērojams Civillikuma 1415.pants gadījumos, kad strīdīgo attiecību regulē speciālā norma (sk. Latvijas Republikas Augstākā tiesa. Par Civillikuma 1415.panta piemērošanu. 2008.).

Atbildētājas ieskatā būtiski ir ievērot, ka komercķīlas līgums tika noslēgts pēc tiesiskā aizsardzības procesa lietas

ierosināšanas, bet pirms tiesiskā aizsardzības procesa pasākumu plāna izstrādes un tā pasākumu plāna saskaņošanas kreditoru vidū un pirms sprieduma par prasītājas tiesiskā aizsardzības procesa īstenošanu un tā plāna apstiprināšanu.

Šādi visi prasītājas kreditori tika informēti par komercķīlas līguma noslēgšanu un komercķīlas reģistrāciju. Turklāt ir konstatēts, ka neviens no atbildētājas kreditoriem nav izteicis iebildumus šajā sakarā. Vēl jo vairāk, prasītājas tiesiskā aizsardzības procesa laikā pēc komercķīlas līguma noslēgšanas un komercķīlas reģistrācijas, sakarā ar prasītājas saistībām pret atbildētāju, Valsts ieņēmumu dienests bija pieprasījis dokumentus un veicis to pārbaudi, un nav izteicis iebildumus.

Tāpat jāņem vērā, ka prasītājas tiesiskās aizsardzības procesa administratore bija iepazinusies ar prasītājas finansiālajiem dokumentiem un tikusi informēta par komercķīlas līguma noslēgšanu.

Izvērtējot prasītājas kreditoru prasījumus, tostarp arī prasītājas nodrošināto kreditoru prasījumus, prasītājas administratore sniedza tiesai atzinumu par tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānu, tostarp norādot, ka nav konstatējami nekādi aizdomīgi kreditori, lai secinātu, ka tiesiskās aizsardzības procesa laikā kāda kreditora ieguvums būtu lielāks nekā citu kreditoru ieguvums.

Jāņem vērā arī tas, ka Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa, taisot savu 2016.gada 15.janvāra spriedumu par prasītājas tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plāna apstiprināšanu, ir vērtējusi ne tikai formālos kritērijus, bet sniegusi juridisko vērtējumu tam, vai prasītājas tiesiskā aizsardzības procesa laikā tiek ievērots Maksātnespējas likuma 3.pantā tiesiskās aizsardzības procesa mērķis un vispārējie procesa principi. Tiesa ir norādījusi, ka "tiesai nav pamata konstatēt Maksātnespējas likuma 6.panta 3.punkta patvaļas aizlieguma principa un 8.punkta labticības principa pārkāpumu attiecībā uz SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" nodrošinātā kreditora prasījumu".

Nav pamatots arī prasītājas veiktais atspēkojums Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2016.gada 15.janvāra spriedumā izdarītajam secinājumam attiecībā uz patvaļas aizlieguma principa un labticības principa pārkāpumu neesamību.

Tā prasītāja apgalvo, ka 2016.gada 15.janvāra spriedumā "tiesa attiecīgo principu piemērošanu vērtējusi tiesiskās aizsardzības procesa kontekstā, kura mērķis ir atjaunot parādnieka spēju nokārtot savas saistības, nevis maksātnespējas procesa kontekstā, kura mērķis ir tiesiska, efektīva un maksimāla kreditoru prasījumu apmierināšana jeb parādnieka saistību izpilde.".

Norādāms, ka prasītāja nav paskaidrojusi, kādas ir atšķirības patvaļas aizlieguma principa un labticības principa piemērošanā attiecīgi tiesiskās aizsardzības procesā un maksātnespējas procesā.

Līdz ar minēto, nav pamatots prasītājas apgalvojums, ka tiesiskās aizsardzības procesā un maksātnespējas procesā šo principu nozīme un piemērošana atšķirtos.

Pati prasītāja savā apelācijas sūdzībā norāda, ka Maksātnespējas likuma mērķim esot "finansiālās grūtībās nonākuša parādnieka saistību izpildes veicināšanai", spēkā esošajā Maksātnespējas likumā tiek stiprināts kreditoru kopuma interešu aizsardzības nozīmīgums.

Tādējādi pati prasītāja pamatojusi, ka gan maksātnespējas procesa, gan tiesiskās aizsardzības procesa mērķī ietilpst kreditoru kopuma interešu aizsardzība, taču vienlaicīgi, prasītāja nekonsekventi mēģina noraidīt Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas spriedumā atzīto, norādot uz procesa mērķa atšķirībām maksātnespējas procesā un tiesiskās aizsardzības procesā.

Apkopojot visu augstāk minēto, atbildētāja secina, ka prasītājas prasība ir nepamatota un noraidāma, bet atbildētājas pretprasība ir pamatota un apmierināma.

Apelācijas instances tiesa, izskatot lietu sakarā ar MSIA "VMS Group" iesniegto apelācijas sūdzību, ar Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2018.gada 13.marta spriedumu MSIA "VMS Group" prasību noraidījusi, bet SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" pretprasību apmierinājusi, atzīstot SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" par MSIA "VMS Group" nodrošināto kreditoru tās maksātnespējas procesā ar atzīto kreditora prasījumu par saistībām 270569,65 EUR, pamatojoties uz 2015.gada 16.oktobra komercķīlas līgumu un Komercķīlas reģistrā 2015.gada 19.oktobrī reģistrēto komercķīlu Nr.100171915.

Ar Senāta 2019.gada 16.decembra spriedumu pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu, Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2018.gada 13.marta spriedums atcelts un lieta nodota jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Senāts, pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz argumentiem, kas minēti prasītājas maksātnespējīgās SIA "VMS Group" kasācijas sūdzībā, atzinis, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir atceļams turpmāk minēto apstākļu un apsvērumu dēļ.

Šajā gadījumā MSIA "VMS Group" administratore cēlusi prasību tiesā pamatojoties uz Maksātnespējas likuma 96.panta pirmās daļas 2.punktu, kas paredz administratora pienākumu izvērtēt parādnieka darījumus un celt prasību par attiecīgā darījuma atzīšanu par spēkā neesošu neatkarīgi no šā darījuma veida, ja tas noslēgts triju gadu laikā pirms juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas un tādējādi parādniekam ir nodarīti zaudējumi, turklāt persona, ar kuru vai kurai par labu noslēgts darījums, zināja vai tai bija jāzina par šādu zaudējumu nodarīšanu.

Senāts atzinis par pamatotiem kasācijas sūdzībā norādītos argumentus, proti, ka tiesa nepareizi interpretējusi Maksātnespējas likuma 96.panta pirmās daļas 2.punktā ietverto zaudējumu jēdzienu.

Maksātnespējas likuma darījumu apstrīdēšanas institūta būtība ir nodrošināt kreditoru prasījumu apmierināšanu un novērst tādu parādnieka rīcību, kas kaitē kreditoru kopuma interesēm. Vērtējot, vai ar apstrīdēto darījumu nodarīti zaudējumi, tiesām jāvadās ne tikai no vispārējiem Civillikuma noteikumiem, bet jāņem vērā arī Maksātnespējas likuma mērķis - veicināt finansiālās grūtībās nonākuša parādnieka saistību izpildi un, ja iespējams, maksātspējas atjaunošanu, piemērojot likumā noteiktos principus un tiesiskos risinājumus (sk. Maksātnespējas likuma 1.pants).

Tādējādi likuma prioritārais mērķis ir parādnieka saistību izpilde, līdz ar to, vērtējot darījumu atbilstoši Maksātnespējas likuma 96.panta pirmās daļas 2.punktam, noskaidrojams, vai kreditoru iespējas gūt apmierinājumu no parādnieka mantas būtu lielākas, ja attiecīgais darījums nebūtu noslēgts.

Tiesu praksē ir atzīts, ka apstrīdamo darījumu kopums neaprobežojas tikai ar to darījumu apstrīdēšanu, kas tieši radījuši kaitīgās sekas parādnieka mantas samazinājuma veidā (tiešus zaudējumus), tie var izpausties arī kā tiešus zaudējumus neradoši darījumi, kas ietekmējuši parādnieka aktīvus. Negatīvā ietekme uz aktīviem var izpausties aktīvu neto vērtības (kopējie aktīvi mīnus kopējās saistības) samazināšanā. Piemēram, ja aktīvi tiek atsavināti bez atlīdzības vai par neadekvāti zemu cenu. Tāpat negatīva ietekme var būt arī nevienlīdzīgai attieksmei pret vienā prioritātes rangā esošiem kreditoriem (piemēram, maksājot vai sniedzot nodrošinājumu vienam nenodrošinātajam kreditoram, tai pašā laikā neveicot maksājumus citiem)." (sk. Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojuma "Tiesu prakse lietās par darījumu apstrīdēšanu un zaudējumu piedziņu no parādnieka pārstāvjiem maksātnespējas procesu ietvaros" 2013/2014, 4.lpp.).

Konkrētajā gadījumā secināms, ka, slēdzot komercķīlas līgumu un reģistrējot komercķīlu par labu vienam no kreditoriem

laikā, kad arī citu kreditoru saistību izpildes termiņi bija jau iestājušies, pretēji vienlīdzības principam radīta priekšrocība vienam kreditoram, tādā veidā kaitējot kreditoru kopuma interesēm, kas samazina katra nenodrošinātā kreditora proporcionālo daļu no maksātnespējas procesā atgūstāmajiem līdzekļiem.

Senāts vispārīgi piekrīt kasācijas sūdzībā norādītajam, ka nav pamatots tiesas motīvs, ka, nenoslēdzot komercķīlas līgumu, atbildētājas maksātnespēja iestātos ātrāk, jo minētais secinājums balstīts tikai uz atbildētājas sniegtajiem paskaidrojumiem, kas neapstiprinās ar lietā iesniegtiem pierādījumiem.

Vienlaikus Senāts vērsis uzmanību, ka šādas parādnieka un kreditora individuālas darbības, pat ja tās būtu vērstas uz mērķi stabilizēt parādnieka finansiālo stāvokli, bez pārējo kreditoru piekrišanas Maksātnespējas likums nepieļauj.

Maksātnespējas likuma 6.pants noteic tiesiskās aizsardzības procesa, juridiskās personas maksātnespējas procesa un fiziskās personas maksātnespējas procesa principus. Tiesību principi piemērojami jebkurā no pieminētajiem procesiem, lai konkretizētu tiesību normas atbilstoši to jēgai un mērķim, kā arī lai atrisinātu tiesību normu kolīzijas. Tā kā apstrīdētais darījums noslēgts pēc tiesiskās aizsardzības procesa ierosināšanas, tad apelācijas instances tiesai bija jāpārliecinās vai noslēgtais darījums nav pretrunā ar kādu no principiem.

Senāts atzinis, ka lietā konstatētie apstākļi, kādos noslēgts komercķīlas līgums neatbilst Maksātnespējas likuma 6.panta 3.punktā nostiprinātajam principam - patvaļas aizlieguma principam, kas paredz, ka kreditors un parādnieks nedrīkst veikt individuālas darbības, kas nodara kaitējumu kreditoru kopuma interesēm.

Šajā gadījumā ar apstrīdēto darījumu nodrošinātas saistības, kas jau pastāvējušas iepriekš bez nodrošinājuma. Tādējādi pēc komercķīlas reģistrēšanas nepārprotami mainījies kreditora SIA "KOMPĀNĪJA AVOTIŅI" tiesiskais statuss MSIA "VMS Group" maksātnespējas procesā, kļūstot par nodrošināto kreditoru. Turklāt tas noticis pēc tam, kad pats parādnieks, apzinoties savu patieso finansiālo stāvokli, bija iesniedzis tiesā tiesiskās aizsardzības procesa pieteikumu un process jau bija uzsākts. Atbilstoši patvaļas aizlieguma principam, procesa laikā parādnieka manta, no kuras varētu tikt apmierināti kreditoru prasījumi, nedrīkst samazināties parādnieka un kreditora individuālu darbību rezultātā.

Vadoties no iepriekš minētā, Senāts atzinis, ka nav ievērots arī Maksātnespējas likuma 6.panta 2.punktā nostiprinātais princips - kreditoru vienlīdzības princips, kas paredz, ka kreditoriem tiek dotas vienādas iespējas piedalīties procesā un saņemt savu prasījumu apmierinājumu saskaņā ar saistībām, kuras tie nodibinājuši ar parādnieku pirms procesa uzsākšanas. Arī no Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojuma izriet, ka darījumi, kuru rezultātā kreditors ir guvis lielāku proporcionālu apmierinājumu nekā citi kreditori, ir apstrīdami. Šo darījumu apstrīdēšanas pamatā ir atziņa - ja šādi darījumi notiek īsi pirms maksātnespējas, tie nonāk pretrunā ar kreditoru vienlīdzības principu un dod nepamatotas priekšrocības atsevišķiem kreditoriem (sk. Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojuma "Tiesu prakse lietās par darījumu apstrīdēšanu un zaudējumu piedziņu no parādnieka pārstāvjiem maksātnespējas procesu ietvaros" 2013/2014, 6.lpp.).

Apelācijas instances tiesa, atzīstot, ka ķīlas ņemšana pirms prasītājas maksātnespējas procesa ķīlas ņēmējam garantēja iespēju no ķīlas priekšmeta realizācijas apmierināt savus prasījumus prioritāri pār citiem kreditoriem, atsaukusies uz tiesību saglabāšanas principu, kas nostiprināts Maksātnespējas likuma 6.panta 1.punktā un paredz, ka procesā tiek ievērotas pirms procesa iegūtās kreditoru tiesības [..]. Tomēr tiesa minēto principu nepareizi attiecinājusi uz SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI", jo savas nodrošinātā kreditora tiesības SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" ir ieguvusi procesa laikā (līdz tiesiskās aizsardzības procesa ierosināšanai šī kreditora saistības nebija nodrošinātas).

Tāpat kļūdains ir apelācijas instances tiesas arguments prasības noraidīšanas pamatojumam, ka ar vienošanos par saistību pārjaunojumu un komercķīlas līgumu kreditors ir sniedzis atbalstu prasītājai komercdarbības turpināšanai un bez šīm darbībām SIA "VMS Group" maksātnespēja būtu iestājusies uzreiz.

Senāts vērsis uzmanību, ka tiesiskās aizsardzības process ir pasākumu kopums, kas dod iespēju finansiālās grūtībās nonākušam uzņēmumam atjaunot savu maksātspēju, izmantojot Maksātnespējas likumā noteiktos aizsardzības līdzekļus un metodes. Turklāt tā kā tiesiskās aizsardzības procesa pieteikuma iesniegšana ir parādnieka izvēle, tad, pieņemot šādu lēmumu, parādniekam ir jārēķinās, ka turpmāk visas darbības būs veicamas atbilstoši Maksātnespējas likumam. Maksātnespējas likuma 38.pantā ir noteiktas tiesiskas aizsardzības procesā piemērojamās metodes, kas norādāmas tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānā un saskaņojamas ar kreditoriem. Konkrētajā gadījumā atbildētājs plānā jau norādīts kā nodrošinātais kreditors un prasītājam piederošo iekārtu apgrūtināšana nav norādīta kā tiesiskās aizsardzības procesa metode. Tādējādi citiem kreditoriem tika liegtas tiesības iebilst vai izteikt viedokli par šādu pasākumu kopumu, kas it kā vērsts uz parādnieka finansiālā stāvokļa stabilizēšanu.

Nav pamatots apelācijas instances tiesas viedoklis, ka vienīgais juridiskais pamats ķīlas līguma atzīšanai par spēkā neesošu Maksātnespējas likuma ietvaros, ir minētā likuma 98.pants.

Maksātnespējas likuma 98.pants ir speciālā tiesību norma, kas paredz speciālo darījuma apstrīdēšanas pamatu, savukārt Maksātnespējas likuma 96.pants uzskatāms par vispārēju darījumu apstrīdēšanas normu.

Darījumu apstrīdēšanas institūta būtība maksātnespējas tiesībās balstās uz kreditoru kopuma interešu aizsardzības principu, tāpēc administratora celtā prasība ir vērsta uz tāda tiesiskā stāvokļa atjaunošanu, kāds būtu pastāvējis, ja ķīlas līgums nebūtu noslēgts, kas pilnībā atbilst Maksātnespējas likuma 1.pantam, kas nosaka šā likuma mērķi.

Pamatojoties uz likuma "Par valsts institūciju darbību ārkārtējās situācijas laikā saistībā ar Covid-19 izplatību" 4.panta noteikumiem, lieta tiek izskatīta rakstveida procesā. Par rakstveida procesu lietas dalībniekiem paziņots (lietas 2.sēj.108.lapa).

Motīvu daļa

Tiesas kolēģija, izvērtējot prasītājas maksātnespējīgās SIA "VMS Group" apelācijas sūdzībā minētos apstākļus, pārbaudot lietas materiālus kopumā, atzīst, ka maksātnespējīgās SIA "VMS Group" prasība ir pamatota un apmierināma pilnīgi, bet SIA "KOMPĀNIJA Avotiņi" pretprasība kā nepamatota ir noraidāma pilnīgi.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu un Civilprocesa likuma 430.panta trešo daļu, apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar maksātnespējīgās SIA "VMS Group" apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā un nepārbauda faktus, kas konstatēti pirmās instances tiesā, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

Tiesas kolēģija konstatē turpmāk minētos faktus, kas nav apstrīdēti prasītājas maksātnespējīgās SIA "VMS Group" apelācijas sūdzībā.

Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2015.gada 2.septembra lēmumu ierosināts SIA "VMS Group" tiesiskās

aizsardzības process, ieraksts Maksātnespējas reģistrā veikts 2015 .gada 4.septembrī.

Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas 2016.gada 15.janvāra spriedumu pasludināta SIA "VMS Group" tiesiskās aizsardzības procesa īstenošana.

Tā kā SIA "VMS Group" vairāk kā 30 dienas nepildīja tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānu un nebija iesniegusi plāna grozījumus, Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesa ar 2017.gada 3.janvāra lēmumu apmierinājusi administratores pieteikumu un izbeigusi tiesiskās aizsardzības procesu.

Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2017.gada 3.janvāra spriedumu pasludināts SIA "VMS Group" juridiskās personas maksātnespējas process. Par maksātnespējas procesa administratori iecelta /pers. T/.

Tiesas kolēģija atzīst par pamatotiem prasītājas MSIA "VMS Group" apelācijas sūdzībā norādītos apstākļus, iebildumus un argumentus turpmāk minēto apsvērumu dēļ.

MSIA "VMS Group" administratore cēlusi prasību tiesā pamatojoties uz Maksātnespējas likuma 96.panta pirmās daļas 2.punktu, kas paredz administratora pienākumu izvērtēt parādnieka darījumus un celt prasību par attiecīgā darījuma atzīšanu par spēkā neesošu neatkarīgi no šā darījuma veida, ja tas noslēgts triju gadu laikā pirms juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas un tādējādi parādniekam ir nodarīti zaudējumi, turklāt persona, ar kuru vai kurai par labu noslēgts darījums, zināja vai tai bija jāzina par šādu zaudējumu nodarīšanu.

Maksātnespējas likuma darījumu apstrīdēšanas institūta būtība ir nodrošināt kreditoru prasījumu apmierināšanu un novērst tādu parādnieka rīcību, kas kaitē kreditoru kopuma interesēm. Vērtējot, vai ar apstrīdēto darījumu nodarīti zaudējumi, tiesām jāvadās ne tikai no vispārējiem Civillikuma noteikumiem, bet jāņem vērā arī Maksātnespējas likuma mērķis - veicināt finansiālās grūtībās nonākuša parādnieka saistību izpildi un, ja iespējams, maksātspējas atjaunošanu, piemērojot likumā noteiktos principus un tiesiskos risinājumus (sk. Maksātnespējas likuma 1.pants).

Tādējādi likuma prioritārais mērķis ir parādnieka saistību izpilde, līdz ar to, vērtējot darījumu atbilstoši Maksātnespējas likuma 96.panta pirmās daļas 2.punktam, noskaidrojams, vai kreditoru iespējas gūt apmierinājumu no parādnieka mantas būtu lielākas, ja attiecīgais darījums nebūtu noslēgts.

Tiesu praksē ir atzīti tādi darījumi, kas paši par sevi nesamazina parādnieka mantas sastāvu (nemaina aktīvu un saistību attiecību), taču apzināti maina aktīvu un/vai saistību proporciju veidā, kas maksātnespējas procesā radītu priekšrocības kādam no kreditoriem. Uz to ir norādīts Senāta 2009.gada 28.janvāra spriedumā lietā Nr.SKC - 34/2009, analizējot apstrīdētu ieskaita darījumu. Minētajā spriedumā Senāts norādījis, ka "parādnieks apstrīdētos darījumus slēdzis, apzinoties savu faktisko maksātnespēju. Apelācijas instances tiesa, atzīstot, ka zaudējumi kreditoriem nav nodarīti, nav ņēmusi vērā minētos apstākļus un vērtējusi tos saistībā ar likuma "Par uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību maksātnespēju" 107.pantā norādīto par parādu segšanas kārtību. Šī tiesību norma paredz īpašu kreditoru prasījumu apmierināšanas kārtību, un parādnieks pats, apzinoties savu faktisko maksātnespēju, nevar izvēlēties, kuru kreditoru parādus apmierināt vispirms ".

Šī sprieduma atziņa analoģiski piemērojama arī attiecībā uz komercķīlas līguma noslēgšanu, kad parādnieks izvēlējies vienu kreditoru - atbildētāju, pieļaujot tā saistības nodrošināšanu, tādējādi ļaujot atbildētājai iegūt priekšrocības sava prasījuma apmierināšanai no ieķīlātās mantas pārdošanas.

Šobrīd spēkā esošajā Maksātnespējas likuma 1.pantā ir definēts mērķis - veicināt finansiālās grūtībās nonākuša parādnieka saistību izpildi, tātad, aizsargāt kreditoru kopuma intereses. Šī brīža Maksātnespējas likuma mērķis ir veicināt finansiālās grūtībās nonākuša parādnieka saistību izpildi un, ja iespējams, maksātspējas atjaunošanu, piemērojot likumā noteiktos principus un tiesiskos risinājumus. Tādējādi šī brīža prioritāte ir nevis subjekta maksātspējas atjaunošana (kā tas bija iepriekš), bet saistību izpilde jeb faktiski kreditoru kopuma interešu aizsardzība un viņu prasījumu maksimāla apmierināšana, ievērojot likumā noteiktos principus, tostarp patvaļas aizlieguma principu, kas nosaka, ka "kreditors un parādnieks nedrīkst veikt individuālas darbības, kas nodara kaitējumu kreditoru kopuma interesēm".

Šobrīd spēkā esošajā Maksātnespējas likumā tiek stiprināts kreditoru kopuma interešu aizsardzības nozīmīgums, atzīstot to par prioritāru.

Termins "maksātnespējas process" likumā tiek definēts kā tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura ietvaros no parādnieka mantas tiek segti kreditoru prasījumi, lai veicinātu parādnieka saistību izpildi. Savukārt termins tiesiskās aizsardzības process tiek definēts kā tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura mērķis ir atjaunot parādnieka spēju nokārtot savas saistības, ja parādnieks nonācis finansiālās grūtībās vai uzskata, ka tajās nonāks, tātad, mērķis ir panākt, lai parādnieks pēc iespējas pilnīgā un lielākā apmērā izpilda savas saistības pret kreditoriem, turklāt ievērojot kreditoru vienlīdzības (proporcionalitātes) principu (Maksātnespējas likuma 118.pants).

Tādējādi tādu saistību uzņemšanās faktiskās maksātnespējas stāvoklī, kas izmaina kreditoru (uz tiesiskās aizsardzības procesa ierosināšanas dienu) proporciju, ir uzskatāma par rīcību, kas neatbilst kapitālsabiedrības interesēm, tātad - par krietna un rūpīga saimnieka gādības pārkāpumu.

Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojumā "Tiesu prakse lietās par darījumu apstrīdēšanu un zaudējumu piedziņu no parādnieka pārstāvjiem maksātnespējas procesu ietvaros" norādīts, ka vieni no tipiskākajiem apstrīdamo darījumu veidiem ir darījumi ar kreditoriem, kuriem tiek dotas priekšrocības salīdzinājumā ar citiem.

Minētajā apkopojumā arī norādīts, ka negatīvā ietekme var būt arī nevienlīdzīgai attieksmei pret vienā prioritātes rangā esošiem kreditoriem (piemēram, maksājot vai sniedzot nodrošinājumu vienam nenodrošinātajam kreditoram, tai pašā laikā neveicot maksājumus citiem), Senāts vairākkārt ir norādījis, ka "zaudējumus radošs darījums ir arī tāds, kas pārkāpj kreditoru vienlīdzības principu".

2015.gada 16.oktobra komercķīlas līgums pastarpināti noslēgts par jau iepriekš eksistējošu nenodrošinātu saistību - preču piegādēm saskaņā ar pirkuma līgumu un pavadzīmēm, kurām apmaksas termiņš iestājās laika periodā no 2014.gada 17.aprīļa līdz 2015.gada 24.februārim (sākotnēji kā nenodrošināta saistība).

Kā redzams no prasībai pievienotā tiesiskās aizsardzības plāna, kā arī tā l.pielikuma, arī visiem tiesiskā aizsardzības procesa plānā norādītajiem nenodrošinātajiem kreditoriem prasījums radās pirms tiesiskās aizsardzības procesa uzsākšanas (saistības pret nenodrošinātajiem kreditoriem 3085864,28 EUR apmērā, nodokļu parāds 33563,79 EUR apmērā). Tādējādi komercķīlas līguma noslēgšana tiesiskās aizsardzības procesa laikā viennozīmīgi atzīstama par nevienlīdzīgu attieksmi pret vienā prioritātes rangā esošiem kreditoriem, kā arī par nepamatotu priekšrocību došanu atsevišķam kreditoram - atbildētājai.

Tiesas kolēģija ņem vērā prasītājas norādīto apstākli, ka prasītājas maksātnespējas procesa pasludināšanas iemesls bija fakts,

ka netika pildīts tiesiskās aizsardzības procesa plāns - tātad plānā norādītajiem kreditoriem netika veikti maksājumi. Tiesiskās aizsardzības procesa plānā savukārt bija iekļauti 164 kreditoru prasījumi, no kuriem tikai neliela daļa (25 kreditori, kuru prasījums radās pēc tiesiskās aizsardzības procesa plāna sagatavošanas) ir prasītājas administratorei iesnieguši savus kreditoru prasījumus.

Līdz ar to tiesas kolēģija piekrīt prasītājas viedoklim, ka prasījumi, kuri radušies apmēram tajā pašā laika periodā, kad atbildētājas prasījumi, ir bijuši daudz vairāk, kas nozīmē, ka komercķīlas līguma slēgšanas brīdī tika būtiski aizskartas vairāku kreditoru ar likumu aizsargātās tiesības.

Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojumā norādīts, ka 2010.gada 26.jūlija Maksātnespējas likuma 6.panta 3.punktā minētais patvaļas aizlieguma princips paredz darījumu partneru līdzatbildību par parādnieka darījumiem, kas var radīt kaitējumu kreditoru kopuma interesēm. Tāpēc tiesu praksei būtu jāveicina savstarpēji atbildīga komersantu rīcība, t.sk. izvirzot komersantiem krietna un rūpīga saimnieka mērauklu arī attiecībā uz darījumu slēgšanu ar finansiālās grūtībās esošu otru darījumu pusi".

Maksātnespējas likuma 6.panta 1.punkts definē tiesību saglabāšanas principu, proti, procesā tiek ievērotas pirms procesa iegūtās kreditoru tiesības. Kreditora tiesību ierobežojums, kas noteikts procesa ietvaros, nevar būt lielāks, nekā ir nepieciešams attiecīgā procesa mērķa sasniegšanai. Tādējādi ir secināms, ka tiesību saglabāšanas princips attiecas uz tām tiesībām, kuras kreditors ir ieguvis pirms maksātnespējas situācijā izvēlētā procesa, šajā gadījuma – tiesiskās aizsardzības process. Pie noskaidrotiem apstākļiem šajā gadījumā prioritāti atbildētājas un parādnieka attiecībās uz strīdus komercķīlas līgumu ieņem Maksātnespējas likuma 6.panta 3.punktā nostiprinātais patvaļas aizlieguma princips, kas paredz, ka kreditors un parādnieks nedrīkst veikt individuālas darbības, kas nodara kaitējumu kreditoru kopuma interesēm.

Šajā gadījumā ar apstrīdēto darījumu nodrošinātas saistības, kas jau pastāvējušas iepriekš bez nodrošinājuma. Tādējādi pēc komercķīlas reģistrēšanas nepārprotami mainījies kreditora SIA "KOMPĀNĪJA AVOTIŅI" tiesiskais statuss MSIA "VMS Group" maksātnespējas procesā, kļūstot par nodrošināto kreditoru. Turklāt tas noticis pēc tam, kad pats parādnieks, apzinoties savu patieso finansiālo stāvokli, bija iesniedzis tiesā tiesiskās aizsardzības procesa pieteikumu un process jau bija uzsākts. Atbilstoši patvaļas aizlieguma principam, procesa laikā parādnieka manta, no kuras varētu tikt apmierināti kreditoru prasījumi, nedrīkst samazināties parādnieka un kreditora individuālu darbību rezultātā.

Tiesas kolēģija secina, ka nav ievērots arī Maksātnespējas likuma 6.panta 2.punktā nostiprinātais kreditoru vienlīdzības princips, kas paredz, ka kreditoriem tiek dotas vienādas iespējas piedalīties procesā un saņemt savu prasījumu apmierinājumu saskaņā ar saistībām, kuras tie nodibinājuši ar parādnieku pirms procesa uzsākšanas. Arī no Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojuma izriet, ka darījumi, kuru rezultātā kreditors ir guvis lielāku proporcionālu apmierinājumu nekā citi kreditori, ir apstrīdami. Šo darījumu apstrīdēšanas pamatā ir atziņa - ja šādi darījumi notiek īsi pirms maksātnespējas, tie nonāk pretrunā ar kreditoru vienlīdzības principu un dod nepamatotas priekšrocības atsevišķiem kreditoriem (sk. Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojuma "Tiesu prakse lietās par darījumu apstrīdēšanu un zaudējumu piedziņu no parādnieka pārstāvjiem maksātnespējas procesu ietvaros" 2013/2014, 6.lpp.).

Aizliegums tiesiskās aizsardzības procesa laikā slēgt komercķīlas līgumu izriet no attiecīgās tiesību normas jēgas un mērķa - veicināt finansiālās grūtībās nonākuša parādnieka saistību izpildi, piemērojot likumā noteiktos principus un tiesiskos risinājumus.

Tiesas kolēģija piekrīt prasītājas viedoklim, ka atbildētāja par parādnieka mantas stāvokli un finanšu grūtībām darījumu slēgšanas brīdī ir zinājusi, jo informācija par parādnieka tiesiskās aizsardzības procesu darījuma slēgšanas brīdī bija publiski pieejama informācija. Darījums noslēgts tieši tiesas noteiktajā termiņā tiesiskās aizsardzības plāna izstrādei un saskaņošanai ar kreditoriem, tātad arī ar atbildētāju, kurš vienīgais no abiem nodrošinātajiem kreditoriem bija sniedzis savu piekrišanu tiesiskās aizsardzības procesa plānam.

Tāpat tiesas kolēģija piekrīt prasītājas viedoklim, ka, ja minētais komercķīlas līgums nebūtu noslēgts un neiestātos no tā izrietošās tiesiskās sekas, kreditoru iespējas gūt apmierinājumu no parādnieka mantas būtu lielākas, ka komercķīlas līguma atzīšanas par spēkā neesošu gadījumā ieguvēji būs kreditoru kopums.

Tiesas kolēģija nepiekrīt pirmās instances tiesas viedoklim, ka darbības, kas saistās ar apstrīdētā darījuma slēgšanu un komercķīlas reģistrāciju par labu SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" vērtējamas kā pasākumu veikšana prasītājas finansiālā stāvokļa stabilizēšanai, jo atbilstoši 2015.gada 16.oktobra vienošanās noteikumiem, ar dienu, kad Uzņēmu reģistra Komercķīlu reģistrā tiek reģistrēta vienošanās norādītā komercķīla, tiek izbeigta starp galviniekiem un kreditoru nodibinātā galvojuma saistība, kas izriet no noslēgtā pirkuma līguma Nr.06/02/2012.

Tiesas kolēģija vērš uzmanību uz to, ka tiesiskās aizsardzības process ir pasākumu kopums, kas dod iespēju finansiālās grūtībās nonākušam uzņēmumam atjaunot savu maksātspēju, izmantojot Maksātnespējas likumā noteiktos aizsardzības līdzekļus un metodes. Turklāt tā kā tiesiskās aizsardzības procesa pieteikuma iesniegšana ir parādnieka izvēle, tad, pieņemot šādu lēmumu, parādniekam ir jārēķinās, ka turpmāk visas darbības būs veicamas atbilstoši Maksātnespējas likuma normām. Maksātnespējas likuma 38.pantā ir noteiktas tiesiskas aizsardzības procesā piemērojamās metodes, kas norādāmas tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānā un saskaņojamas ar kreditoriem. Konkrētajā gadījumā atbildētāja plānā jau norādīta kā nodrošinātais kreditors un prasītājai piederošo iekārtu apgrūtināšana nav norādīta kā tiesiskās aizsardzības procesa metode. Tādējādi citiem kreditoriem tika liegtas tiesības iebilst vai izteikt viedokli par šādu pasākumu kopumu, kas it kā vērsts uz parādnieka finansiālā stāvokļa stabilizēšanu.

Darījumu apstrīdēšanas institūta būtība maksātnespējas tiesībās balstās uz kreditoru kopuma interešu aizsardzības principu, tāpēc administratora celtā prasība ir vērsta uz tāda tiesiskā stāvokļa atjaunošanu, kāds būtu pastāvējis, ja ķīlas līgums nebūtu noslēgts, kas pilnībā atbilst Maksātnespējas likuma 1.pantam, kas nosaka šā likuma mērķi.

Pie šādiem apstākļiem tiesas kolēģija uzskata, ka pilnīgi apmierināma prasītājas MSIA "VMS Group" prasība, proti, atzīstams par spēkā neesošu 2015.gada 16.oktobrī starp SIA "VMS Group" un SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" noslēgtais komercķīlas līgums no tā noslēgšanas brīža, izbeidzot komercķīlas tiesību un dzēšot Komercķīlu reģistrā 2015.gada 19.oktobrī reģistrēto komercķīlu Nr.100171915.

Līdz ar to SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" pretprasība atzīt SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" par nodrošināto kreditoru, pamatojoties uz 2015.gada 16.oktobra komercķīlas līgumu un komercķīlas aktu Nr.100171915 ir pilnīgi noraidāma.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.panta pirmo daļu tiesas izdevumi, ja prasītājs no to samaksāšanas bijis atbrīvots, piespriežami no atbildētāja valsts ienākumos.

Prasītāja, iesniedzot prasību un apelācijas sūdzību, saskaņā ar Civilprocesa likuma 43.panta pirmās daļas 10) punktu no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos atbrīvota.

Par prasību saskaņā ar Civilprocesa likuma 34.panta pirmās daļas 4)punktu maksājama valsts nodeva 70 EUR. Tāda pati valsts nodeva 70 EUR, saskaņā ar minētā likuma 34.panta ceturto daļu maksājama par apelācijas sūdzību.

Ievērojot iepriekš norādīto no SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" valsts labā piedzenama valsts nodeva 140 EUR.

Lietā radušies ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 13,63 EUR (izdevumu saraksti lietas 1.sēj.3.lapa un 2.sēj.89.lapa), kas tāpat, saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.pantu, valsts labā piedzenami no atbildētājas.

Civilprocesa likuma 204.[1] panta otrā daļa noteic, ka sprieduma labprātīgas izpildes termiņš nedrīkst būt garāks par 10 dienām no sprieduma spēkā stāšanās dienas. Tiesas kolēģija ņem vērā, ka saskaņā ar likuma "Par valsts apdraudējuma un tā seku novēršanas un pārvarēšanas pasākumiem sakarā ar Covid-19 izplatību" (*spēkā no 2020.gada 22.marta*) 16.panta trešo daļu tiesa, izskatot civillietas un lemjot par sprieduma labprātīgas izpildes termiņu saskaņā ar Civilprocesa likuma 204.[1] pantu, var to noteikt ne garāku par 60 dienām, izņemot gadījumus, kad spriedums izpildāms nekavējoties.

Līdz ar to nosakāms termiņš sprieduma labprātīgai izpildei – 30 diena no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 189.-192., 432., 434.pantu Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda

pilnīgi apmierināt maksātnespējīgās SIA "VMS Group" prasību.

Atzīt par spēkā neesošu 2015.gada 16.oktobrī starp SIA "VMS Group" un SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" noslēgto komercķīlas līgumu no tā noslēgšanas brīža, izbeidzot komercķīlas tiesību un dzēšot Komercķīlu reģistrā 2015.gada 19.oktobrī reģistrēto komercķīlu Nr.100171915.

Pilnīgi noraidīt SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" pretprasību atzīt SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI" par nodrošināto kreditoru, pamatojoties uz 2015.gada 16.oktobra komercķīlas līgumu un komercķīlas aktu Nr.100171915.

Piedzīt no SIA "KOMPĀNIJA AVOTIŅI", reģistrācijas Nr./reģistrācijas numurs/, par labu valstij valsts nodevu 140 EUR (viens simts četrdesmit eiro) un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 13,63 EUR (trīspadsmit eiro un 63 centi).

Ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi valsts labā nomaksājami Tiesu administrācijas, reģistrācijas Nr./reģistrācijas numurs/, kontā Nr.LV51TREL2190458019000, Valsts kase, kods TRELLV22, norādot datus personas vai lietas identificēšanai. Maksājuma dokumenti iesniedzami Vidzemes apgabaltiesas kancelejā.

Valsts nodeva valsts labā nomaksājama - Saņēmējs: Valsts kase, Reģistrācijas Nr.90000050138, Konta Nr./konta numurs/, BIC, kods TRELLV22. Maksājuma dokumenti iesniedzami Vidzemes apgabaltiesas kancelejā.

Noteikt termiņu sprieduma daļā par naudas summu piedziņu 30 dienas pēc sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas 2020.gada 4.jūnija var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senātā Civilprocesa likuma 450.-452.pantā paredzētajos gadījumos, iesniedzot kasācijas sūdzību Vidzemes apgabaltiesā.

Tiesnesis referents D.Lazdiņš

Tiesnese I.Pinne

Tiesnesis A.Bukavs